

Cooperative și întreprinderi sociale: munca și ocuparea forței de muncă în țările selectate

Introducere

În general, o cooperativă este definită ca o organizație de afaceri administrată în mod democratic și deținută de membrii săi și care acționează în interesul acestora. O întreprindere socială este, în general, percepță ca o organizație de afaceri cu o misiune socială, care lucrează în interesul comunității sale sau al grupului său de clienți. Studiu de față analizează contribuția cooperativelor și întreprinderilor sociale europene la crearea de locuri de muncă și la menținerea lor. Acestea identifică factorii care determină creșterea numărului de locuri de muncă și obstacolele în calea acestei creșteri, examinează condițiile de ocupare a forței de muncă, prezintă în detaliu măsurile de sprijin disponibile în anumite state membre ale UE și propune indicatori de politică pentru a sprijini crearea acestor locuri de muncă.

Contextul politicilor

Ca urmare a crizei financiare din 2008 și a ratei ridicate a şomajului care persistă în UE, cooperativele au înregistrat rate de supraviețuire similară sau mai mari decât cele ale întreprinderilor tradiționale. Cooperativele și întreprinderile sociale au fost considerate, de asemenea, surse potențiale de soluții inovatoare la provocările socioeconomice care au fost identificate ca priorități ale UE: creșterea favorabilă incluziunii, sprijinirea dezvoltării economice la nivel regional, creșterea intelligentă, combaterea sărăciei și a excluziunii sociale și asigurarea unei creșteri durabile.

Principalele constatări

Evoluția formelor de cooperative și întreprinderi sociale

Studiul utilizează definiția cooperativei dată de Alianța Cooperativă Internațională (ACI) și definiția întreprinderii sociale dată de Comisia Europeană. Cu toate acestea, legile și definițiile specifice variază de la un stat membru la altul. Sectorul este dinamic, fiind caracterizat de apariția constantă a unor noi forme de cooperative și întreprinderi sociale.

Date privind sectorul și performanța

Conform datelor statistice disponibile, Italia este țara cu cel mai mare sector al cooperativelor și întreprinderilor sociale. Numărul de organizații de tipul cooperativelor și al întreprinderilor sociale și numărul locurilor de muncă variază semnificativ în țările care au făcut obiectul studiului de caz, iar diferite surse de date prezintă cifre variabile.

Datele disponibile și punctele de vedere exprimate de actorii naționali sugerează faptul că cooperativele și întreprinderile sociale au înregistrat rezultate relativ bune în perioada care a urmat după criza financiară. Cu toate acestea, performanța generală a cooperativelor și a întreprinderilor sociale și a tipurilor specifice ale acestor organizații variază în țările selectate. În special cooperativele sociale sunt cele care s-au înmulțit.

Măsuri de sprijin

Toate țările sprijină dezvoltarea cooperativelor și a întreprinderilor sociale prin diverse măsuri. Cea mai mare parte a acestui sprijin constă în asistență financiară, pentru întreprinderile nou-înființate și pentru întreprinderi în general. Impactul măsurilor de sprijin asupra ocupării forței de muncă a fost considerat extrem de pozitiv. Cu toate că nivelul de sprijin acordat este mare, directorii organizațiilor incluse în studiul de caz nu s-au grăbit să recurgă la acesta. În loc să apeleze la măsuri formale de sprijin puse la dispoziția întreprinderilor, cooperativele și întreprinderile sociale opteză, în cele mai multe cazuri, pentru solicitarea de sprijin informal prin diverse rețele.

Nivelurile de ocupare a forței de muncă

Numărul locurilor de muncă a crescut în organizațiile incluse în studiul de caz, în majoritatea grupurilor profesionale și a categoriilor de statut profesional. Acest succes în menținerea și crearea de locuri de muncă pare să nu aibă legătură cu ciclul economic și cu criza. Se pare că există alți factori care influențează rezultatele ocupării forței de muncă, cum ar fi nivelul de inovare în cadrul organizațiilor, calitatea managementului și finanțarea publică.

Calitatea locurilor de muncă a fost evaluată ca fiind una superioară, atât în termeni absoluci, cât și în termeni relativi, de către lucrătorii din organizațiile incluse în studiul de caz. Acest lucru se datorează faptului că, din ce în ce mai

mult, calitatea locurilor de muncă este considerată un obiectiv general al acestor organizații.

În ceea ce privește crearea de locuri de muncă sau nivelul de calitate dintre cele două tipuri de organizații, s-au constat diferențe nesemnificative. Factorii interni au contribuit la o performanță organizațională pozitivă, cum ar fi: managementul; guvernanța și structurile și procesele interne de luare a deciziilor; reinvestirea valorii excedentare; favorizarea locurilor de muncă în detrimentul salarilor și al profitului; obiective pe termen lung; precum și valori comune împărtășite de toți membrii, lucrătorii și, în multe cazuri, de către consumatori și clienți.

Factorii care afectează ocuparea forței de muncă

Crearea și menținerea locurilor de muncă depinde de succesul comercial, care reflectă capacitatea organizațiilor de a concura pe piețele actuale, de a pătrunde pe noi piețe și de a dezvolta și optimiza produsele și serviciile pe care le furnizează. Inovarea a fost cel mai frecvent menționat factor de stimulare a ocupării forței de muncă, urmat de menținerea piețelor existente și a clientilor actuali și de extinderea pe noi piețe sau de atragerea unor tipuri de clienți diferiți. Abilitățile și competențele de management au fost, de asemenea, menționate ca fiind un factor-cheie.

Reducerea finanțării publice a reprezentat un obstacol, atât în ceea ce privește reducerea resurselor care erau disponibile, cât și în ceea ce privește creșterea nivelului de competitivitate în cadrul licitațiilor. Deși criza financiară a cauzat pierderi ale locurilor de muncă în unele organizații, aceasta a creat, de asemenea, oportunități pe care multe dintre organizații le-au valorificat.

Indicatori pentru elaborarea de politici

Constatările acestui studiu demonstrează faptul că cooperativele și întreprinderile sociale au posibilitatea să ofere și chiar oferă rezultate pozitive în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, precum și locuri de muncă de calitate. Se pare că acestea reușesc să facă acest lucru prin integrarea practicilor de resurse umane care sunt susținute de multe întreprinderi tradiționale. În acest context, cooperativele și întreprinderile sociale contribuie în mod semnificativ la obiectivele de politică ale strategiei Europa 2020 pentru o creștere durabilă și favorabilă incluziunii, precum și pentru condiții de muncă echitabile identificate în cadrul Pilonului european al drepturilor sociale.

Dovezile scot în evidență necesitatea sprijinirii și promovării cooperativelor și a întreprinderilor sociale la nivel european, național și regional, ca vector al dezvoltării

socio-economice. Acest obiectiv poate fi realizat în mai multe moduri:

- **continuarea sprijinului politic general** oferit de Comisia Europeană și de Parlamentul European;
- **o mai bună orientare a sprijinului specific** – este posibil să nu fie nevoie de mai multe măsuri de sprijin, dar gradul de consiliere oferită întreprinderilor nou-inființate și întreprinderilor în general variază de la un stat membru al UE la altul, iar vizibilitatea și direcționarea sprijinului existent ar putea fi îmbunătățite;
- **creșterea profilului sectorului** în rândul organizațiilor din sectorul public (de exemplu, agentiile de dezvoltare economică locală) și din sectorul privat (de exemplu, bănci), cu accent pe încurajarea și facilitarea dezvoltării întreprinderilor;
- **încercarea de a înțelege motivele pentru care cooperativele și întreprinderile sociale nu accesează mai mult sprijin**, în special sprijinul acordat în mod specific sectorului, prin cercetări ulterioare – este posibil ca rețelele informale de sprijin să poată fi exploatație ca un mijloc pentru creșterea nivelului de asimilare a sprijinului;
- **promovarea clauzelor privind valoarea socială** în cadrul licitațiilor publice în locul ofertelor cu cel mai mic preț, pentru a reduce presiunile legate de oferirea unor locuri de muncă de calitate;
- **promovarea sectorului ca alternativă la serviciile sectorului public** și încurajarea cooperativelor și a întreprinderilor sociale să participe la licitațiile pentru contractele de prestare a serviciilor publice;
- **integrarea sectorului în educația privind întreprinderile și afacerile** pentru a le oferi tinerilor posibilitatea să facă alegeri în cunoștință de cauză în ceea ce privește intrarea în sector, atât ca o opțiune de carieră, cât și ca o oportunitate de afaceri;
- **sprijinirea dezvoltării competențelor de management** în cadrul cooperativelor și al întreprinderilor sociale prin intermediul învățământului terțiar în domeniul întreprinderilor și al afacerilor și în cadrul formării profesionale în domeniul managementului furnizate de întreprinderi/organizații de dezvoltare economică locală;
- **clarificarea tipurilor și a formelor de cooperative și întreprinderi sociale pe baza lucrărilor întreprinse de Comisia Europeană** – acest lucru va permite colectarea mai eficientă a datelor cu scopul de a monitoriza dezvoltarea și impactul sectorului;
- **îmbunătățirea datelor statistice privind sectorul** pentru a facilita analiza și comparația între țări și pentru a permite o analiză solidă a politicilor.

Informații suplimentare

Raportul intitulat *Cooperatives and social enterprises: Work and employment in selected countries (Cooperative și întreprinderi sociale: munca și ocuparea forței de muncă în țările selectate)* este disponibil la adresa: <https://eurofound.link/ef18043>

Director de cercetare: Stavroula Demetriaides

information@eurofound.europa.eu